

34. Liikennelaitos

Liikennelaitoksen toimintakertomus¹⁾ vuodelta 1948 nli seuraavan sisältöinnn:

Liikennelaitoksen toiminnassa oli v. 1948 huomattavissa vakiintumista, sillä inflaation voima oli heikkenemässä ja siirtymistä lähemmäksi normaaleja oloja täten havaittavissa. Tämä ei kuitenkaan vielä merkitse sitä, että vaikeudet laitoksen talousarvion tasapainossa pitämisessä olisi voitettu, mutta antaa kuitenkin mahdollisuuden suunniteltujen muutosten ja uudistusten toteuttamisen jatkamiselle. Uudishankintoina ostetut työstöym. koneet ja uudet omnibushankinnat ovat olleet omiaan suhteellisesti alentamaan korjauskustannuksia, ja kun lisäksi jo 5—6 vuotta sitten tilattu raitiotiekalusto saadaan valmiiksi toimitettuna vastaanotetuksi, on syytä olettaa, että korjauskulut, jotka ovat olleet erittäin raskaana taakkana laitoksen talousarviossa, edelleenkin alenevat. Näin ollen voitaneen odottaa, että liikennelaitoksen talous saadaan lähiaikoina helpommin pysymään tasapainossa.

Liikennelaitoksen lautakunta

Liikennelaitoksen lautakuntaan kuuluivat v. 1948 puheenjohtajana rahatoimenjohtaja E. v. Frenckell ja varapuheenjohtajana professori E. Suolahti sekä muina jäseninä kunnaneläinlääkäri A. Backman, insinööri Y. Enne, raitiovaununkuljettaja V. Laine, osastonhoitaja Y. Laine, kunnallisraatimies Y. Similä, konepuuseppä J. V. Turunen sekä toimitusjohtaja T. Valanne. Johtaja Valanne pyysi kuitenkin sairauden tähden vapautusta lautakunnan jäsenyydestä, ja kaupunginvaltuusto valitsi kesäkuun 16 p:nä hänen seuraajakseen johtaja J. V. Vuortaman.

Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa toimi kiinteistöjohtaja V. V. Salovaara.

Lautakunnan kokousten lukumäärä oli vuoden kuluessa 29 ja pöytäkirjan pykälien luku 679. Lautakunnalle esitettyjen kirjeiden lukumäärä oli 855, lähetettyjen kirjeiden 487 ja otteiden 1 359.

Lautakunnan lopulliset päätökset. Lautakunnan vuoden kuluessa käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat, jolloin ei ole selostettu lähete- ja väliastepäätöksiä, ei kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen lähettämiä päätöksiä eikä enimmäkseen vähäisemmissä asioissa tehtyjä päätöksiä, jotka koskivat laitoksen sisäistä työskentelyä, samoin ei myöskään henkilökuntaa koskevia päätöksiä, paitsi mikäli ne ovat olleet periaatteellista laatua:

päätettiin hyväksyä omnibusslinjoilla käytännössä olevien kuukausilippujen hinnat²⁾);
— antaa liikennelaitoksen suojapuvun saantiin oikeutetulle henkilökunnalle mainittuja pukuja laitoksen työssä käyttöä varten siten, että kun asianomaisen saama suojapuku on kulunut käyttökelvottomaksi tai on käytön johdosta korjauksen tai puhdistuksen tarpeessa, laitos antaa hänelle korvauksetta toisen suojapuvun, joko korjatun taikka

¹⁾ Eräät kertomukseen liittyvät tilastotaulukot, joita ei ole tähän otettu on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa. — ²⁾ Liik.l.lk. 16 p. tammik. 38 §.

uuden. Mikäli laitos ei voi antaa asianomaiselle kahta suoja-pukua vuodessa, vaikka hän ne tarvitsisi, suoritetaan toisen suoja-puvun sijasta kansanhuoltoviranomaisten suoja-puvuille vahvistamaa hintaa vastaava korvaus; päätös alistettiin palkkalautakunnan hyväksyttäväksi, sikäli kuin se koski kyseisen edun myöntämistä tammikuun 1 p:n 1948 jälkeen laitoksen palvelukseen tulleille työntekijöille ¹⁾;

— ettei lautakunnan pöytäkirjoihin enää merkitä kaupunginhallituksen ja palkkalautakunnan tekemiä päätöksiä ikäkorotus- ja eläkeasioissa ²⁾;

— julistaa liikennelaitoksen autoinsinöörin virka uudelleen haettavaksi ³⁾;

— lähettää kapteeni A. Öster Tanskaan tutustumaan lauttoihin ⁴⁾;

— hankkia liikennelaitokselle lisää kolme raskasta tiehöylää ⁵⁾;

— suorittaa v:n 1948 jäsenmaksu Union Internationale des Transports Publics nimiselle yhdistykselle ⁶⁾;

— laskuttaa rakennustoimistoa 180 000 mk:lla kuluneen talven aurauksesta ⁷⁾;

— tilata 10 johdinautoa ⁸⁾;

— valita autoteknikon virkaan tekniikko J. O. Kivistö ⁹⁾;

— myöntää sähkölaitokselle oikeus sijoittaa rautainen väliaikainen muuntamo Hämeentien tontille n:o 54 ¹⁰⁾;

— hylätä Helsingfors spårvägars kamratförbund nimisen yhdistyksen anomus raitiovaunukuljettajien palkan korottamisesta linja-autonkuljettajille myönnettyyn määrään ¹¹⁾;

— tilata valtion metallitehtailta 5 omnibusautoa ¹²⁾;

— ostaa 3 Scania Vabis B 22-merkkistä ja 15 Scania Vabis B 15-merkkistä linja-auton-alustaa ¹³⁾;

— määrätä apulaisliikennepäällikkö R. Gustafsson v:n 1948 ajaksi liikennelaitoksen edustajaksi Taljassa ¹⁴⁾;

— oikeuttaa toimittaja K. J. Seppälä julkaisemaan liikennelaitoksen aikataulut Helsingin kulkuneuvot — Helsingfors turistien nimisessä aikataulukirjassa edellytyksin, ettei tämä julkaiseminen aiheuta kaupungille menoja ¹⁵⁾;

— hylätä Helsingin raitiotiehenkilökunnan yhteisjärjestön esitys maksuttoman matkustamis-oikeuden myöntämisestä liikennelaitoksen henkilökunnalle laitoksen kaikilla kulkuneuvoilla sekä poistaa konttorihenkilökuntaan kuuluvilta, jotka ovat tulleet tai tulevat laitoksen palvelukseen tammikuun 1 p:n 1945 jälkeen, oikeuden maksutta matkustaa esikaupunkialueilla vakinaisesti asuva henkilö-kuntaa, koskevat myös juuri mainittua konttorihenkilökuntaa, eli että tähän henkilö-kuntaan kuuluva, jolla on vakinainen asuntonsa esikaupunkialueella etäämpänä kuin 500 m lähimmästä raitiovaunupysäkestä, voi saada vapaakortin taikka muunlaisia vapaalippuja esikaupunkilinjoille, joiden pysäkit ovat lähempänä hänen asuntoaan kuin mainitut raitiovaunupysäkit ¹⁶⁾;

— myydä maanviljelijä K. Mäkiselle liikennelaitokselle tarpeeton Hesselmanmoottori ¹⁷⁾;

— että Lasten päivän viirit asetetaan kaikkiin 3-linjan raitiotievaunuihin toukokuun 14 p:n ja kesäkuun 6 p:n väliseksi ajaksi veloittamatta tästä Lasten päivää ehdoin, että Lasten päivä toimittaa liikennelaitokselle tarpeelliset viirit ¹⁸⁾;

— hyväksyä liikennelaitoksen ja liikennelaitoksen lautakunnan v:n 1947 toimintakertomukset ja lähettää ne kaupunginhallitukselle ¹⁹⁾;

— oikeuttaa liikennelaitos myymään kaikki sille tarpeettomat sukkulaeristimet vähintään 20 mk:n hinnasta kappaleelta ²⁰⁾;

— myydä muutamat vanhat autot suurimmasta mahdollisesta hinnasta ja siten, että ensin myydään osa niistä ja myöhemmin uutta kalustoa saataessa muut tarpeettomiksi käyneet ²¹⁾;

— kunnostaa yksi liikennelaitoksen linja-auto matkailija-autoksi ²²⁾;

1) Liik.l.lk. 16 p. tammik. 47 §. — 2) S:n 30 p. tammik. 64 §. — 3) S:n 30 p. tammik. 66 §. — 4) S:n 30 p. tammik. 67 §. — 5) S:n 13 p. helmik. 98 §. — 6) S:n 12 p. maalisk. 150 §. — 7) S:n 12 p. maalisk. 157 §. — 8) S:n 24 p. maalisk. 184 §. — 9) S:n 24 p. maalisk. 185 §. — 10) S:n 24 p. maalisk. 187 §. — 11) S:n 24 p. maalisk. 192 §. — 12) S:n 31 p. maalisk. 206 §. — 13) S:n 9 p. huhtik. 208 §. — 14) S:n 9 p. huhtik. 212 §. — 15) S:n 9 p. huhtik. 213 §. — 16) S:n 9 p. huhtik. 215 §. — 17) S:n 9 p. huhtik. 223 §. — 18) S:n 27 p. huhtik. 237 §. — 19) S:n 27 p. huhtik. 243 §. — 20) S:n 7 p. toukok. 269 §. — 21) S:n 7 p. toukok. 272 §. — 22) S:n 7 p. toukok. 277 §.

— ilmoittaa Oy. Löfström ab:lle, että erään auton korjauksista voitiin maksaa enintään 600 000 mk sekä jättää asia oikeuden ratkaistavaksi, jollei yhtiö suostu pitämään mainittua määrää riittävänä ¹⁾;

— hyväksyä liikennöitsijöiden V. Kuosmasen ja P. Sornolan yhteinen tarjous neljän MAN-merkkisen liikennelaitoksen linja-auton ostamisesta ja herra T. Tammissalon tarjous kahden Sisu-merkkisen linja-auton ostamisesta, mutta hylätä herra Jokisen tarjous ²⁾;

— toistaiseksi järjestää matkailijoiden kuljetus matkailija-autollaan parilla vuorolla päivässä sekä suorittaa erikoistilauksesta johtuvat ajot ³⁾;

— antaa toimitusjohtajalle tehtäväksi selvittää, mitä mahdollisuuksia liikennelaitoksella on saada Neuvostoliitosta johdinautoja ja niiden tarvikkeita ⁴⁾;

— sopia Suomen matkatoimisto oy:n kanssa kaupungin suoritettavista kiertomatkoina ⁵⁾;

— hyväksyä Helsingin raitiotiehenkilökunnan yhteisjärjestön anomus maksuttoman matkustamisoikeuden myöntämisestä liikennelaitoksen henkilökunnalle laitoksen kaikilla kulkuneuvoilla ⁶⁾;

— järjestää mainonta yksinomaan vaunujen sisäpuolelle sekä sanomalehti-ilmoituksin pyytää halukkaita tekemään lautakunnalle tarjouksensa ⁷⁾;

— määrätä vuosilippujen hinnat kertomusvuoden jälkipuoliskolta yhtä suuriksi kuin ensimmäiseltä vuosipuoliskoltakin ⁸⁾;

— järjestää syksyllä tiedoitustilaisuus sanomalehdistön edustajille, jossa selostettaisiin liikenteessä tavallisimmin sattuvia vahinkoja ja yleisön sellaista käyttäytymistä, johon toivottiin parannusta ⁹⁾;

— tilata moottorilautta valtion metallitehtailta 15 milj. mk:n hinnasta sekä antaa loimitusjohtajalle tehtäväksi neuvotella tilaussopimuksen ehdoista ja suorittaa itse tilaus ¹⁰⁾;

— että liikennelaitoksen liikennehenkilökunnan koulutuksen tehostamiseksi valmistetaan koulutuselokuva, jota varten varataan liikennelaitoksen v:n 1949 talousarvioehdotukseen 400 000 mk ¹¹⁾;

— ilmoittaa Tapaturmantorjuntayhdistykselle, ettei liikennelaitoksella ollut varoja ostaa käyttöönsä yhdistyksen kirjeen sulkijamerkkejä ¹²⁾;

— lähettää kaksi liikennelaitoksen insinööriä Puolaan, Ranskaan ja tarvittaessa Englantiin ja Neuvostoliittoon tutkimaan näistä maista saatavissa olevia pyörästösorveja ja antamaan niistä lausuntonsa ¹³⁾;

— myydä Vallilan konepajalla oleva romutettava jousivasara herra A. Leväselle 30 000 mk:n hinnasta ¹⁴⁾;

— että seitsemän Büssing-merkkistä autoa saadaan myydä vähintään 150 000—200 000 mk:n hinnasta ja yhdeksän Büssing-merkkistä autoa 750 000 mk:n hinnasta, jollei korkeampia tarjouksia saada ¹⁵⁾;

— ettei lautakunta suorita urheilu- ja retkeilylautakunnalle sen anomaa 250 000 mk:n osuutta s/s J. L. Runebergin laivalipputuloista, mikäli oli kysymys Korkeasaaren matkoista ¹⁶⁾;

— määrätä liikennelaitoksen insinöörejä, mikäli he ovat Englannissa syyskuun 21 ja 22 p:nä, osallistumaan sanottuina päivinä järjestettäviin johdinautojen näyttelyyn ¹⁷⁾;

— hyväksyä talousarvioehdotus ja uudishankintamäärärahoja koskeva ehdotus lähetettäväksi kaupunginhallitukselle pyynnön, että lautakunta oikeutettaisiin tekemään lisätalousarvio syyskuun kuluessa ¹⁸⁾;

— suorittaa Vallilan konepajapihalla eräitä kiskoituksen muutoksia ja pyytää kiinteistölautakunnalta asianomainen rakennuslupa ¹⁹⁾;

— että edustajien lähettäminen Ruotsiin tutustumaan Ab. Hägglund & söner nimisen yhtiön uusimpiin raitiovaunuihin siirretään myöhäisempään ajankohtaan ²⁰⁾;

— hyväksyä Helsingin osakepankin tekemä Hämeentien 54:ssä sijaitsevan liikennelaitoksen talon maalausta koskeva tarjous ja osallistua kustannuksiin puolella ²¹⁾;

1) Liik.l.lk. 21 p. toukok. 294 §. — 2) S:n 4 p. kesäk. 321 §. — 3) S:n 4 p. kesäk. 323 §. — 4) S:n 4 p. kesäk. 325 §. — 5) S:n 18 p. kesäk. 355 §. — 6) S:n 2 p. heinäk. 368 §. — 7) S:n 2 p. heinäk. 371 §. — 8) S:n 9 p. heinäk. 398 §. — 9) S:n 9 p. heinäk. 403 §. — 10) S:n 18 p. elok. 413 §. — 11) S:n 18 p. elok. 415 §. — 12) S:n 18 p. elok. 416 §. — 13) S:n 18 p. elok. 417 §. — 14) S:n 18 p. elok. 419 §. — 15) S:n 18 p. elok. 429 §. — 16) S:n 10 p. syysk. 447 §. — 17) S:n 10 p. syysk. 449 §. — 18) S:n 10 p. syysk. 458 §. — 19) S:n 10 p. syysk. 459 §. — 20) S:n 10 p. syysk. 465 §. — 21) S:n 10 p. syysk. 470 §.

— oikeuttaa SEK oy. niminen mainostoimisto lokakuun 15—30 p:n välisenä aikana käyttämään sähkönsäästöviirejä sinisissä linja-autoissa 200 mk:n hinnasta autolta vuoro-kaudessa ¹⁾;

— määrätä insinööri K. Markkanen osallistumaan metalliteollisuuden työnsuunnittelukurssseille ja suorittaa kurssien 4 500 mk:n osanottomaksu ²⁾;

— määrätä insinööri W. Malmström, ylityönjohtajat E. Reunanen ja V. Elovaara sekä autoteknikko J. Kivistö osallistumaan teollisuuden työnjohto-opiston eri kursseille sekä suorittaa heille kurssimaksut ³⁾;

— jakaa ansiomerkit 144 liikennelaitoksen palveluksessa olevalle henkilölle ⁴⁾;

— että liikennehenkilökunnan varahenkilöstöä oli pyrittävä silloisestaan vähentämään siitä huolimatta, että joskus kaikkia liikenteen vuoroja ei voida hoitaa ⁵⁾;

— ottaa huomioon sähkön korotettu hinta liikennelaitoksen v:n 1949 menoja ja matkalippujen korotuksia laskettaessa ⁶⁾;

— antaa liikennelaitokselle tehtäväksi toteuttaa ne rationalisointitutkimuksessa kosketellut ehdotukset, joista katsottiin olevan hyötyä liikennelaitokselle kuitenkin siten, että mikäli muutokset olivat sen laatuksia, että lautakunnan tai kaupungin muiden hallintoelinten oli ne käsiteltävä, oli niistä tehtävä asianmukaiset esitykset lautakunnalle sekä että sanottua tutkimusta jatketaan liikennelaitoksen johdon parhaaksi katsomalla tavalla ⁷⁾;

— luovuttaa laitoksen pääkonttorin huoneistosta lääkärin vastaanottohuoneisto väestöliiton käyttöön lähemmin sovituin ehdoin ⁸⁾;

— ostaa liikennelaitokselle Ranskan näyttelystä Oy. Maan auto ab:n tarjoama Berliet-merkkinen linja-auto 1 750 000 mk:n hinnasta ⁹⁾;

— toistaiseksi oikeuttaa esimies I. Hiltunen katsastamaan liikennelaitoksen autot ja saamaan muulloin kuin virka-aikana suoritetuista autojen katsastuksista 150 mk autolta ¹⁰⁾;

— poistaa käytöstä kuukausiliput Lauttasaaren linjaliikenteestä ¹¹⁾;

— myydä huopatossuja puolella hinnalla niille ratatyöntekijöille, jotka hoitavat raitiotieaurausta lumiauran päällä istuen, ja lumiauraa kuljettavien raitiovaunujen kuljettajille siitä hinnasta, jonka laitos on jalkineista maksanut ¹²⁾;

— ostaa liikennelaitokselle Oy. Volvo auto ab:n tarjoama alusta renkaineen n. 1 milj. mk:n hinnasta, johon sisältyy liikevaihtovero, sekä Kaipio oy:n sanotulle alustalle rakennettavaksi tarjoama kori 1 s. milj. mk:n hinnasta ilman liikevaihtoveroa ¹³⁾;

— hyväksyä liikennelaitoksen Oy. Karia ab:n kanssa tekemä hankintasopimus, jonka mukaan sanottu yhtiö toimittaa kaksitoista linja-auton koria 1 545 000 mk:n hinnasta kappaleelta ilman liikevaihtoveroa, joka sopimuksen mukaan jäi liikennelaitoksen suoritettavaksi ¹⁴⁾;

— ostaa liikennelaitokselle kaksi Ford Thames-merkkistä 4. s tonnin kuorma-autoa Oy. Metro-auto ab:lta, mikäli liikennelaitos ei saa muita laitoksen tarpeisiin paremmin sopivia autoja; myönteisessä tapauksessa liikennelaitos oikeutettiin ostamaan edellä mainittujen sijasta kaksi tällaista kuorma-autoa ¹⁵⁾;

— lähettää Tampereen johdinautoliikenteen avajaisilaisuuteen edustajiksi jäsenet J. Turunen ja Y. Laine sekä liikennelaitoksen toimitusjohtaja ¹⁶⁾;

— hylätä Helsingin raitiotiehenkilökunnan yhteisjärjestön anomus, että erälle liikennelaitoksen palveluksessa olleille v. 1918 tapahtumien yhteydessä erotetuille henkilöille ja heidän leskilleen suoritettaisiin korvausta ¹⁷⁾;

— hylätä lippukassanhoitajien anomus saada käytettäväkseen 1 000 mk:n suuruinen erehdysraha kuukautta kohden ¹⁸⁾;

— hylätä vaatehtimon työhuonekunnan anomus saada laitoksen kustannuksella työpuvut ¹⁸⁾;

— myöntää tammikuun 1 p:nä 1949 tai sen jälkeen liikennelaitoksen palvelukseen tulevalle henkilökunnalle vapaalippu raitioiteille ja linjaliikenteen sisäkaupunkilinjoilla

¹⁾ Liik.l.lk. 24 p. syysk. 492 §. — ²⁾ S:n 24 p. syysk. 496 §. — ³⁾ S:n 1 p. lokak. 510 §. — ⁴⁾ S:n 1 p. lokak. 513 §. — ⁵⁾ S:n 15 p. lokak. 537 §. — ⁶⁾ S:n 18 p. lokak. 545 §. — ⁷⁾ S:n 29 p. lokak. 555 §. — ⁸⁾ S:n 29 p. lokak. 559 §. — ⁹⁾ S:n 29 p. lokak. 561 §. — ¹⁰⁾ S:n 12 p. marrask. 587 §. — ¹¹⁾ S:n 12 p. marrask. 589 §. — ¹²⁾ S:n 3 p. jouluk. 621 §. — ¹³⁾ S:n 3 p. jouluk. 622 §. — ¹⁴⁾ S:n 3 p. jouluk. 623 §. — ¹⁵⁾ S:n 3 p. jouluk. 634 §. — ¹⁶⁾ S:n 17 p. jouluk. 655 §. — ¹⁷⁾ S:n 17 p. jouluk. 657 §. — ¹⁸⁾ S:n 17 p. jouluk. 658 §.

sekä, jos he asuvat esikaupunkialueella tai kauempana, sille linjaliikenteen esikaupunkilinjalle, jota he voivat käyttää työmatkoillaan edellytyksin, ettei heidän asunnostaan ole 500 m. lähempänä lähintä raitiotiepysäkkiä ¹⁾.

Lisäksi lautakunta ratkaisi lukuisia asioita, jotka koskivat raitiotie-, omnibus- ja johdinautoliikennettä ja niihin liittyviä kysymyksiä, tilapäisen liikenteen järjestämistä, omnibusautojen tilapäiskäyttöä, henkilökunnan aiheuttaman vahingon korvausmäärän määräämistä, vuosilipun osto-oikeuden, vapaalippujen ja alennuslippujen myöntämistä, liikenteessä sattuneiden vahinkojen korvaamisesta, uusien pysäkkien käytäntöön ottamista, vanhojen poistamista ja siirtämistä sekä sairausloman ja virkaloman myöntämistä.

Lautakunnan kaupunginhallitukselle ym. lähettämät esitykset koskivat Koskelan linja-autolinjan uusien aikataulujen vahvistamista ²⁾; liikennelaitoksen työajan vahvistamista ³⁾; suojapukujen myöntämistä tammikuun 1 p:n 1948 jälkeen liikennelaitoksen palvelukseen tulleille työntekijöille ⁴⁾; lautakunnan oikeuttamista ylittämään määrärahoja ⁵⁾; liikennelaitoksen työskentelyn järjestämistä koskevan tutkimuksen suorittamista sekä määrärahan myöntämistä sanottuun tarkoitukseen ⁶⁾; lautakunnan oikeuttamista myöntämään kapteeni A. Österille Tanskan matkaa varten mahdollisesti tarvittavat lisävarat ⁷⁾; lautakunnan oikeuttamista kouluttamaan neljä konepajojen työntekijää uuttaustaitoisiksi ammattimiehiksi, kustantamaan heidän kurssimaksunsa sekä suorittamaan heille kurssin ajalta täyden palkan ⁸⁾; katujen hiekoittamista aamuisin liikenteen alkaessa ⁹⁾; ansiomerkkien myöntämistä henkilökunnalle liikennelaitoksessa aikaisemmin noudatetun käytännön mukaisesti ¹⁰⁾; katujen auraustaksan vahvistamista ¹¹⁾; toimenpiteisiin ryhtymistä Koskelantien varrella liikennelaitoksen hallitontiksi varatun alueen läpi virtaavan avoimen viemäriojan ohjaamiseksi ohi kyseisen alueen ¹²⁾; liikennelaitoksen tilinpäätöksen vahvistamista ¹³⁾; kadonneiden linja-autolippujen määrän, 1 000 mk:n, poistamista tileiltä ¹⁴⁾; kaupunginarkkitehti G. H. Ekelundin ja toimitusjohtaja H. A. N. Relanderin lähettämistä kaupungin kustannuksella Ruotsiin tutustumaan hallien rakentamiseen ja raitiovaunujen ja omnibussien käyttöön mainostarkoitukseen ¹⁵⁾; raitiotie- ja linja-autolippujen hintojen korottamista sekä kuukausilippujen poistamista käytöstä esikaupunkilinjoilta lukuunottamatta Lauttasaaren linjoja ¹⁶⁾; rata-insinööri T. Sariolan ja hitsaaja R. Kärmeniemen lähettämistä opintomatkalta Kööpenhaminaan tutustumaan Kööpenhaminan raitioteiden menetelmiin ratojen kunnossapitotöissä ¹⁷⁾; liikennelaitoksen päivystysjärjestelmän muuttamista ¹⁸⁾; liikennelaitoksen tonttikysymyksen ratkaisun kiirehdyttämistä hallitilojen puutteen vuoksi ¹⁹⁾; insinööri K. Arnold-Larsenin lähettämistä kapteeni A. Österin kanssa Kööpenhaminaan tutustumaan lauttoihin ²⁰⁾; liikennelaitoksen oikeuttamista poistamaan kirjoistaan Porthaninkadun raitiotieonnettomuudessa rahastajien kassoista kadonneiden lippujen määrät ²¹⁾; raitiovaununkuljettaja E. Swahnin vahingonkorvauksen suuruutta ²²⁾; autoinsinöörin viran lakkauttamista ja autoteknikon viran perustamista ²³⁾; Helsingin lentoaseman määräämistä omnibuslinjan n:o 63 kaikkien autojen pääteasemaksi ²⁴⁾; uuden kadun rakentamista Oulunkylän aseman ohitse ²⁵⁾; raitiotie- ja omnibusliikenteen järjestämistä vapunpäivänä ²⁶⁾; 50 milj. mk:n varaamista lisätalousarvion linja-auton alustojen osto varten ja liikennelaitoksen lautakunnan oikeuttamista heti suorittamaan kyseinen osto ²⁷⁾; täyspalkkaisen virkaloman myöntämistä raitiovaununkuljettaja V. Laineelle ja linja-autonkuljettajalle E. Ruususelle huhtikuun 30 p:stä toukokuun 15 p:ään osallistumista varten Hollannissa pidettävään liikennehenkilökunnan ammattikonferenssiin, piirtäjä K. E. A. Häkkiselle maaliskuun 31 p:stä huhtikuun 5 p:ään osallistumista varten Olympiaehdokkaiden talvileirille, ajomestari A. Lagerströmille toukokuun 10 p:stä 27 p:ään osallistumista varten ammattienedistämislaitoksella järjestettäviin autonopettajakursseille ja raitiovaununkuljettaja K. V. Nyqvistille huhtikuun 4 p:stä 25 p:ään ja toukokuun 4 p:stä 19 p:ään, toukokuun 22 p:stä kesäkuun 6 p:ään sekä heinäkuun 27 p:stä elokuun

¹⁾ Liik.l.lk. 17 p. jouluk. 660 §. — ²⁾ S:n 12 p. tammik. 13 §. — ³⁾ S:n 16 p. tammik. 39 § ja 13 p. helmik. 89 §. — ⁴⁾ S:n 16 p. tammik. 47 §. — ⁵⁾ S:n 30 p. tammik. 60 ja 65 §. — ⁶⁾ S:n 30 p. tammik. 61 §. — ⁷⁾ S:n 30 p. tammik. 67 §. — ⁸⁾ S:n 30 p. tammik. 68 §. — ⁹⁾ S:n 30 p. tammik. 70 §. — ¹⁰⁾ S:n 30 p. tammik. 73 §. — ¹¹⁾ S:n 13 p. helmik. 98 §. — ¹²⁾ S:n 13 p. helmik. 100 §. — ¹³⁾ S:n 13 p. helmik. 103 §. — ¹⁴⁾ S:n 13 p. helmik. 105 §. — ¹⁵⁾ S:n 13 p. helmik. 107 §. — ¹⁶⁾ S:n 24 p. helmik. 130 §. — ¹⁷⁾ S:n 12 p. maalisk. 151 §. — ¹⁸⁾ S:n 12 p. maalisk. 160 §. — ¹⁹⁾ S:n 12 p. maalisk. 162 §. — ²⁰⁾ S:n 12 p. maalisk. 163 §. — ²¹⁾ S:n 12 p. maalisk. 169 §. — ²²⁾ S:n 24 p. maalisk. 183 §. — ²³⁾ S:n 24 p. maalisk. 185 §. — ²⁴⁾ S:n 24 p. maalisk. 186 §. — ²⁵⁾ S:n 24 p. maalisk. 193 §. — ²⁶⁾ S:n 24 p. maalisk. 195 §. — ²⁷⁾ S:n 9 p. huhtik. 208 §.

15 p:ään osallistumista varten Olympia-ehdokkaiden valmentamiseen¹⁾; Korkeasaaren laivamatkan lippujen korottamista huhtikuun 29 p:stä alkaen²⁾; varojen osoittamista Helsingin kaupunkilähetyksen anomia alennuslippuja varten³⁾; Hakaniementorin tienoon liikenteen järjestelyä⁴⁾; Mannerheimintien ja Nordenskiöldinkadun risteyksessä olevan raitiotieaseman siirtämistä⁵⁾; kesälinjaliikennelinjan n:o 31, Sörnäisten apteekki—Kivinokka, ottamista käytäntöön toukokuun 15 p:n ja syyskuun 15 p:n välisenä aikana⁶⁾; linjaliikenteen aloittamista linjalla n:o 34, Rautatietori—Tammilehto heinäkuun 1 p:stä alkaen⁷⁾; liikennelaitoksen v:n 1948 lisätalousarvion vahvistamista⁸⁾; täyspalkkaisen virkalamon myöntämistä varatuomari E. Röngälle kesäkuun 25 p:n ja heinäkuun 2 p:n väliseksi ajaksi osallistumista varten kunnallisvirkamiesliiton edustajana Kööpenhaminan kunnallisen yhdistyksen 50-vuotisjuhllaisuksiin ja Pohjoismaiden kunnallisvirkamiesliittojen sihteeristön vuosikongressiin⁹⁾; Hakaniementorin liikenteen järjestelyä¹⁰⁾; liikenteenohjaajan rakentamista Mannerheimintien ja Nordenskiöldinkadun risteykseen¹¹⁾; toimikunnan asettamista tutkimaan mahdollisuuksia rakentaa raitioteiden ja linjaliikenteen eräille asemille suojakatosrakennelmia, jotka sisältäisivät myyntikojujen lisäksi liikennelaitoksen liikennekojuja¹²⁾; liikennelaitoksen määrärahoista palkattuja toimia¹³⁾; liikennelaitoksen henkilökunnan tapaturmavakuutusta¹⁴⁾; sellaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä liikennejärjestelykomitean taholta, että poliisiviranomaiset valvoisivat tarkemmin, että myöskin linja-autonkuljettajat noudattaisivat liikenteestä annettuja määräyksiä¹⁵⁾; liikenneluvan hankkimista kesän ajaksi linjalle Erottaja—Hietaranta¹⁶⁾; varojen merkitsemistä v:n 1949 talousarvioon invaliidien lippujen alennuksiin 21 milj. mk, sokeain lippujen alennuksiin 440 000 mk, koululippujen alennuksiin 18.9 milj. mk ja eräille muille henkilöille ja laitoksille annettavia vapaalippuja varten 975 000 mk ja liikennelaitoksen hyvittämistä näillä varoilla¹⁷⁾; 100 000 mk:n määrärahan merkitsemistä v:n 1949 talousarvioon Korkeasaaren rannassa tarpeellisia laituritöitä varten¹⁸⁾; 300 000 mk:n varaamista v:n 1949 talousarvioon kaupungin osuudeksi Tapaturmantorjuntayhdistyksen suunnitteleman elokuvan kustannuksista¹⁹⁾; luvan myöntämistä liikennöimään linjaa Erottaja—Arkadiankatu—Hietaranta sopivasta uimasäästä riippuvan tarpeen mukaisesti²⁰⁾; liikennelaitoksen talousarviota ja uudishankintamäärärahaa²¹⁾; Vallilan konepajapihan kiskoituksen muuttamista²²⁾; raitiotie- ja linja-autojen lippujen hintojen korottamista²³⁾; liikennelaitoksen Vallilan uudisrakennukseen tehtäviä muutoksia sekä uudishankintamäärärahan lisäämistä mainitun työn johdosta 300 000 mk:lla ja kaluston hankkimisen johdosta 1 500 000 mk:lla²⁴⁾; liikennelaitoksen raitiotie- ja linja-autolippujen hintojen korottamista²⁵⁾; liikennelaitoksen harjoittaman pakettien kuljetuksen lopettamista²⁶⁾; katujen hiekoittamista²⁷⁾; Kulosaaren sillan liikennelaitoksen liikenteelle sopivaksi rakentamista²⁸⁾; anastettujen matkalippujen arvon, 1 000 mk:n, poistamista tileistä²⁹⁾; vahingonkorvauksen suorittamista työssä sattuneen tapaturman johdosta³⁰⁾; liikenteen järjestelyä joulun- ja uudenvuoden pyhinä, vappuna ja juhannuksena³¹⁾; Lauttasaaren liikenteen turvaamista³²⁾; linja-autoliikenteen aloittamista linjalla Eira—Rautatietori—Kallio³³⁾; liikennelaitoksen johtosäännön 3 §:n muuttamista³⁴⁾; liikennelaitoksen oikeuttamista käyttämään 2 500 000 mk perävaunujen ostamiseksi Kaipio oy:ltä³⁵⁾; sekä Ruusulankadun rakentamista Töölön vaunuhalli- ja konepajantontin kautta³⁶⁾.

Lausuntoja annettiin kaupunginhallitukselle ja muille viranomaisille asioista, jotka koskivat Kaupunkilähetyksen puolivuosislippuanomusta³⁷⁾; Seurasaaren linjaliikennettä³⁸⁾; merikapteeni W. Blåfieldin palkka-asiaa³⁹⁾; Mannerheimintien talon n:o 114 kohdalla

¹⁾ Liik.l.lk. 9 p. huhtik. 214, 219 ja 222 §, 27 p. huhtik. 239 ja 240 §, 21 p. toukok. 295 § ja 17 p. jouluk. 664 §. — ²⁾ S:n 27 p. huhtik. 238 §. — ³⁾ S:n 7 p. toukok. 261 §. — ⁴⁾ S:n 7 p. toukok. 262 §. — ⁵⁾ S:n 7 p. toukok. 271 §. — ⁶⁾ S:n 7 p. toukok. 274 §. — ⁷⁾ S:n 7 p. toukok. 275 §. — ⁸⁾ S:n 21 p. toukok. 288 §. — ⁹⁾ S:n 21 p. toukok. 296 §. — ¹⁰⁾ S:n 21 p. toukok. 297 §. — ¹¹⁾ S:n 21 p. toukok. 298 §. — ¹²⁾ S:n 21 p. toukok. 299 §. — ¹³⁾ S:n 18 p. kesäk. 33. 9 §. — ¹⁴⁾ S:n 2 p. heinäk. 362 §. — ¹⁵⁾ S:n 9 p. heinäk. 405 §. — ¹⁶⁾ S:n 9 p. heinäk. 406 §. — ¹⁷⁾ S:n 18 p. elok. 410 § ja 18 p. lokak. 544 §. — ¹⁸⁾ S:n 18 p. elok. 414 §. — ¹⁹⁾ S:n 18 p. elok. 415 §. — ²⁰⁾ S:n 18 p. elok. 426 §. — ²¹⁾ S:n 10 p. syysk. 458 §. — ²²⁾ S:n 10 p. syysk. 459 §. — ²³⁾ S:n 1 p. lokak. 507 §. — ²⁴⁾ S:n 15 p. lokak. 536 §. — ²⁵⁾ S:n 18 p. lokak. 544 §. — ²⁶⁾ S:n 18 p. lokak. 547 §. — ²⁷⁾ S:n 29 p. lokak. 563 §. — ²⁸⁾ S:n 12 p. marrask. 577 §. — ²⁹⁾ S:n 12 p. marrask. 583 §. — ³⁰⁾ S:n 12 p. marrask. 590 §. — ³¹⁾ S:n 4 p. kesäk. 317 § ja 19 p. marrask. 602 §. — ³²⁾ S:n 3 p. jouluk. 612 §. — ³³⁾ S:n 3 p. jouluk. 624 §. — ³⁴⁾ S:n 17 p. jouluk. 646 §. — ³⁵⁾ S:n 17 p. jouluk. 647 §. — ³⁶⁾ S:n 17 p. jouluk. 662 §. — ³⁷⁾ S:n 12 p. tammik. 7 §. — ³⁸⁾ S:n 12 p. tammik. 12 §. — ³⁹⁾ S:n 12 p. tammik. 14 §.

olevan kaukolinja-autopysäkin siirtämistä talon n:o 112 kohdalle ¹⁾; toimitusjohtaja K. Leanderin ehdottamaa kaukoraitiotieliikenteen järjestelyä ²⁾; linja-autoliikenteen aloittamista Oulunkylään ³⁾; tontin varaamista sähkölaitoksen tarpeisiin liikennelaitokselle tarkoitettulta, Koskelantien ja Kumpulantien risteyksessä olevalta alueelta ⁴⁾; Osuusliike Elannolle suoritettavaa korvausta rikotusta näyteikkunasta ⁵⁾; valomerkin asentamista Etelärantatien ja Tehtaankadun kulmaan ⁶⁾; Aleksanterinkadun ja Sofiankadun risteyksessä olevan valomerkkilaitteen siirtämistä Senaatintorilla Sofiankadun kohdalla olevaan pylväaseen ⁷⁾; liikenneturvallisuuden parantamista Bulevardin ja Erottajankadun kulmassa ⁸⁾; liikennelaitoksen autoinsinöörin viran täyttämistä ⁹⁾; Helsingin kaupungin virkamiesyhdistyksen ja Helsingin kunnantötekijäin keskusliiton tekemä ns. kuoppasäilytyksiä ¹⁰⁾; Maitopisarayhdistyksen matkalippujen ostoon tarvittavan avustuksen myöntämistä ¹¹⁾; virkasääntökomitean ehdotuksia kaupungin virkasääntöön ja kaupungin työntekijäin lomasääntöön muutoksiksi ¹²⁾; liikennelaitoksen liikennehenkilökunnan ylityökorvausta ¹³⁾; kaupungin tuntityöntekijöille suoritettavan palkanmaksun harventamista ¹⁴⁾; punaisten merkkivalojen asentamista Liisankadun ja Snellmaninkadun kulmaan ¹⁵⁾; Annalan puron siirtämistä liikennelaitoksen tarpeisiin varatulta, Koskelantien varrella olevalta tontilta ¹⁶⁾; Yliopiston farmaseuttikunnan anomusta saada korvausta käytettäväkseen kuusi linja-autoa ¹⁷⁾; yhteisen laivaväen palkkaamista liikennelaitokselle ja satamalaitokselle ¹⁸⁾; liikennelaitoksen murtovakuutusten voimassapitämistä ¹⁹⁾; liikennelaitoksen autojen vakuuttamista ²⁰⁾; suojakorokkeen rakentamista Kolmikulman puistikon aukeamalle sekä Yrjönkadun ja Roobertinkadun risteuksen järjestelyä ²¹⁾; Sirolan liikenne oy:n toimilupapäätöksen uudistamista linjalle Helsinki—Tuomarinkylä ²²⁾; Tammelundin liikenne oy:n aikataulunmuutosanomusta ²³⁾; aloitteita, jotka tarkoittivat liikennelaitoksen luovuttamista sitä varten perustettavalle osakeyhtiölle sekä komitean asettamista selvittämään liikennelaitoksen vastaista toimintaa, laitoksen johtosääntöä ja sen virkojen vakinaistamista ²⁴⁾; kielitaitovaatimuksia ²⁵⁾; linjalla Puodinkyläntie—Kontula—Kettufarmin liikennöimistä ²⁶⁾; viranhaltijain ns. keskuskortiston pidon lopettamista palkkalautakunnan toimistossa ²⁷⁾; kaupungin tilintarkastajien huomautusta maksutto- masti tai alennettuun hintaan annetuista vuosilipuista ²⁸⁾; kaupungin laitosten autojen väriä ²⁹⁾; Kulosaaren sillan liikenteen turvaamista ³⁰⁾; linjan Helsinki—Pukinmäki—Tapaninkylä aikataulua ³¹⁾; linjojen Helsinki—Käpylä—Pakila ja Helsinki—Pasila—Pakila aikataulunmuutoksia ³²⁾; Ruskeasuon ratsastushallin vapauttamista kokonaisuudessaan ratsastusurheilun käyttöön viimeistään v:n 1951 syksyn kuluessa ³³⁾; uutta virkasääntöehdotusta sekä kaupungin työntekijäin lomasääntömuutosta sekä työntekijöiden sairaus- ja hautausapua koskevia määräyksiä ³⁴⁾; rikostutkimuskeskuksen anomusta vapautua suorittamasta 3 600 mk:n suuruista kuljetuslaskua ³⁵⁾; liikennelaitoksen vaunuhallien paikkakäsymystä ³⁶⁾; työvoiman siirtämistä kiinteistötoimiston kaupunkimittausosaston töihin ³⁷⁾; Mellunkylän ja Vartiokylän tienvalaistusta ³⁸⁾; vapaalippujen myöntämistä Naisten kansainvälisen demokraattisen liiton kongressin osanottajille ³⁹⁾; Suomenlinnan ja mantereen välisen kaupungin liikenteen järjestämistä ⁴⁰⁾; linja-liikenteen harjoittamista linjalla Helsinki—Puistola ⁴¹⁾; Tammelundin liikenne oy:n anomusta liikenneluvan myöntämisestä linjalle Helsinki—Tammilehto ⁴²⁾; liikenneluvan myöntämistä liikennöitsijä O. Penttilälle linjalle Helsinki—Käpylä—Oulunkylä—Pukinmäki—Tapaninkylä ⁴³⁾; suojakorokkeen rakentamista Kolmikulman puistikon aukeamalle sekä Yrjönkadun ja Roobertinkadun risteuksen korokkeiden järjestelyä ⁴⁴⁾; Mustikkamaan liikenteen järjestelyä ⁴⁵⁾; kaupungin eri laitosten moottoriajoneuvojen yhteisen säilytyspaikan jär-

¹⁾ Liik.l.lk. 12 p. tammik. 19 §. — ²⁾ S:n 16 p. tammik. 37 §. — ³⁾ S:n 30 p. tammik. 62 §. — ⁴⁾ S:n 30 p. tammik. 71 §. — ⁵⁾ S:n 30 p. tammik. 72 §. — ⁶⁾ S:n 13 p. helmik. 90 §. — ⁷⁾ S:n 13 p. helmik. 99 §. — ⁸⁾ S:n 12 p. maalisk. 144 §. — ⁹⁾ S:n 12 p. maalisk. 159 §. — ¹⁰⁾ S:n 12 p. maalisk. 170 §. — ¹¹⁾ S:n 24 p. maalisk. 191 §. — ¹²⁾ S:n 27 p. huhtik. 236 §. — ¹³⁾ S:n 7 p. toukok. 259 §. — ¹⁴⁾ S:n 7 p. toukok. 260 §. — ¹⁵⁾ S:n 7 p. toukok. 266 §. — ¹⁶⁾ S:n 7 p. toukok. 268 §. — ¹⁷⁾ S:n 7 p. toukok. 270 §. — ¹⁸⁾ S:n 21 p. toukok. 285 §. — ¹⁹⁾ S:n 21 p. toukok. 286 §. — ²⁰⁾ S:n 4 p. kesäk. 310 §. — ²¹⁾ S:n 4 p. kesäk. 311 §. — ²²⁾ S:n 4 p. kesäk. 313 §. — ²³⁾ S:n 5 p. kesäk. 316 §. — ²⁴⁾ S:n 4 p. kesäk. 318 § ja 18 p. kesäk. 340 §. — ²⁵⁾ S:n 4 p. kesäk. 319 §. — ²⁶⁾ S:n 18 p. kesäk. 343 §. — ²⁷⁾ S:n 18 p. kesäk. 350 §. — ²⁸⁾ S:n 18 p. kesäk. 351 § ja 18 p. elok. 410 §. — ²⁹⁾ S:n 18 p. kesäk. 352 §. — ³⁰⁾ S:n 2 p. heinäk. 373 §. — ³¹⁾ S:n 9 p. heinäk. 399 §. — ³²⁾ S:n 9 p. heinäk. 400 §. — ³³⁾ S:n 18 p. elok. 412 §. — ³⁴⁾ S:n 24 p. syysk. 488 §. — ³⁵⁾ S:n 24 p. syysk. 490 §. — ³⁶⁾ S:n 24 p. syysk. 499 §. — ³⁷⁾ S:n 1 p. lokak. 508 §. — ³⁸⁾ S:n 15 p. lokak. 522 §. — ³⁹⁾ S:n 15 p. lokak. 523 §. — ⁴⁰⁾ S:n 15 p. lokak. 526 §. — ⁴¹⁾ S:n 29 p. lokak. 551 §. — ⁴²⁾ S:n 29 p. lokak. 552 §. — ⁴³⁾ S:n 12 p. marrask. 570 §. — ⁴⁴⁾ S:n 12 p. marrask. 571 §. — ⁴⁵⁾ S:n 12 p. marrask. 572 §.

jestämistä ¹⁾); Helsingin kaupungin yksityisoikeudellisessa työsuhteessa olevien työntekijäin palkkoja ²⁾); toimikunnan asettamista selvittämään esikaupunkiliikenteen järjestämistä ³⁾); linjan Helsingin asema—Kettufarmi linja-autoliikenteen hoitamista ⁴⁾); linja-autolinjan n:o 41 Rautatientori—Vartiokylä pidentämistä Kallvikin tienhaaraan saakka ⁵⁾); kiinteistölautakunnan omnibuslinjan n:o 15 suhteen tekemää muutosehdotusta ⁶⁾); alennuslippujen myöntämistä työntekijöille ⁷⁾); kaupungin vaatetustarvikkeiden hankinnan keskittämistä ⁸⁾); sekä linja-autolinjan n:o 41, Rautatientori—Vartiokylä, kulkureittiä ⁹⁾).

Liikennelaitos

Hallinto, organisaatio ym.

Henkilökunta. Laitoksen henkilökuntaan kuului v:n 1947 päättyessä 2 904 henkilöä ja v:n 1948 päättyessä 2 911 henkilöä seuraavasti ryhmitettyinä:

	1947	1948
Pääkonttori, liikennekonttori, lippukassat, pakettitoimistot, konttori-siivoojat	82	76
Raitiotieliikenne	1 384	1 403
Omnibusliikenne	348	415
Rataosasto	238	223
Vaunuhallit ja korjauspajat	823	764
Vaatehtimo	20	22
Sairaanhoito	5	5
Tarvepuiden hankinta	3	2
Laivaliikenne	1	1
Yhteensä	2 904	2 911

Eläkkeensaajia oli v:n 1947 päättyessä 336 ja v:n 1948 lopussa 386.

Vakinaisen henkilökunnan ollessa kesälomalla touko—syyskuun aikana työskenteli liikenneosastolla tarpeellinen lukumäärä ylimääräistä henkilökuntaa, ja purjehduskautena kuului laivamiehistöön 12 henkilöä.

Siirtämällä osa varsinaisista junista tungosaikajuniksi, joihin tarvittiin vain yhden työvuoron vaunuhenkilöstö, voitiin liikennehenkilökunnan lukumäärä vähentää suhteessa liikenteessä olevien vaunujen määrään.

Lääkärien toiminta. V:n 1948 aikana oli laitoksen poliklinikalla sairaskäyntien lukumäärä 20 081 oltuaan v. 1947 22 771. Kotikäyntien luku oli 418 ja uusille palvelukseen otetuille rahastajille pidettyjen, terveydenhoitoa koskevien esitelmien luku 28. Eniten sairasilmoituksia oli tammikuussa, 2 305, vähiten heinäkuussa, 1 196.

Henkilökunnan huoltokonttori. Kertomusvuoden päättyessä oli huoltokonttorin jäsenmäärä 2 730. Tilillepanojen yhteismäärä oli 57 799 310 mk ja ottojen 45 138 330 mk. Talletettuja varoja oli joulukuun 31 p:nä 1948 12 660 980 mk. Vuoden aikana myönnettiin lainoja 1 483 lainamäärän noustessa 8 977 900 mk:aan. Kirjausvientien lukumäärä oli n. 130 000.

Löytötavaratoimisto. V:n 1948 aikana otti laitoksen löytötavaratoimisto talteen 9 007 esinettä, joista 2 353 voitiin toimittaa takaisin asianomaiselle omistajalle.

Tilastollinen yleiskatsaus. Alla olevassa taulukossa annetaan tietoja v:n 1948 raitiotie- ja omnibusliikenteestä v:n 1947 vastaaviin lukuihin verrattuina:

	Laskettu vaunukilometrimäärä ¹⁰⁾	Matkustajia	Tuloja, mk		Menoja, mk	
			Kaikkiaan	Liikenteestä	Kaikkiaan	Liikenteestä
V. 1947	16 181 785	145 969 533	571 072 668	558 316 311	680 294 804	586 571 249
V. 1948	15 925 300	124 595 895	907 147 994	892 496 248	1 000 820 268	833 779 164
Erotus	— 256 485	— 21 373 638	+ 336 075 326	+ 334 179 937	+ 320 525 464	+ 247 207 915
%	—1.6	—14.6	+58.8	+59.9	+47.1	+42.1

¹⁾ Liik.lk. 12 p. marrask. 573 §. — ²⁾ 12 p. marrask. 592 §. — ³⁾ S:n 3 p. jouluk. 607 §. — ⁴⁾ S:n 3 p. jouluk. 608 §. — ⁵⁾ S:n 3 p. jouluk. 609 §. — ⁶⁾ S:n 3 p. jouluk. 610 §. — ⁷⁾ S:n 3 p. jouluk. 611 §. — ⁸⁾ S:n 3 p. jouluk. 627 §. — ⁹⁾ S:n 3 p. jouluk. 632 §. — ¹⁰⁾ Laskettuun vaunukilometrimäärään sisältyvät moottorivaunukilometrimäärä ja puolet perävaunujen kulkemasta kilometrimat-kasta. Tavaraliikenne on myös sisällytetty numeroihin.

Laivaliikenteestä oli tuloja 6 523 216 mk. V:n 1947 vastaava määrä oli 5 343 591 mk, joten lisäys oli 1 179 625 mk eli 22.1 %. Saman liikenteen menot alenivat 6 976 209 mk:sta 3 572 812 mk:aan vähennyksen ollessa siis 3 403 397 mk eli 48.8 %.

Raitiotiet

Liikenne. Raitiotielinjoilla vuorotiheydet muuttuivat helmikuun 1 p:stä lukien alla olevan taulukon mukaisiksi:

Linja	Klo 6—n. 19		Klo 19—n. 23.30		Klo 23.30—1.30	
	Juna- määrä	Vuorotiheys, minuuttia	Juna- määrä	Vuorotiheys, minuuttia	Juna- määrä	Vuorotiheys, minuuttia
1. Vallila—Eira	8	7 ½	6	10	—	—
2. Arkadia—Harjutori	4	10 ½	4	10 ½	—	—
3. Töölö—Eira—Kallio, kier- tolinja	18	6	14	7 ½	6	17
4. Meilahti—Hietalahti	8	6 ½	6	8 ½	—	—
5. Katajanokka—Etu-Töölö ..	5	7	5	7	—	—
6. Arabia—Maria	10	6	8	7 ½	2	30
7. Kirurgi—Diakonissalaitos .	4	10 ½	3	14	—	—
8. Salmisaari—Vallila	7	7 ½	7	7 ½	—	—
10. Pasila—Nordenskiöldinkatu	1	12	1	12	—	—
12. Tilkka—Erottaja	6	6 ½	4	10	—	—
K. Käpylä—Kauppatori	7	8	6	9	2	30
M. Munkkiniemi—Erottaja	5	12	5	12	2	30
H. Haaga—Erottaja	5	12	5	12	1	60
KB. Kulosaari—Kauppatori	3	20	3	20	1	50
Yhteensä	91	—	77	—	14	—

Paitsi edellä mainittuja 91 junaa asetettiin liikenteeseen tungosaikana klo 6—9 ja 15.30—19 41 ns. tungosaikajunaa. Kesäkuukausina, jolloin liikenne on huomattavasti vähäisempää, poistettiin liikenteestä 14 tungosaikajunaa.

Syyskuun 1 p:stä lähtien lisättiin vakinaisten vuorovaunujen lukumäärä klo 6—19 välisenä aikana 91:stä 95:een ja klo 19 jälkeen 77:stä 81 vaunuun, jolloin liikennetiheys eri linjoilla oli seuraava:

Linja	Klo 6—n. 19		Klo 19—n. 23.30		Klo 23.30—1.30	
	Juna- määrä	Vuorotiheys, minuuttia	Juna- määrä	Vuorotiheys, minuuttia	Juna- määrä	Vuorotiheys, minuuttia
1. Vallila—Eira	8	7 ½	6	10	—	—
2. Arkadia—Harjutori	6	7	6	7	—	—
3. Töölö—Eira—Kallio, kiertolinja	18	6	14	7 ½	6	17
4. Meilahti—Hietalahti	8	6 ½	6	8 ½	—	—
5. Katajanokka—Etu-Töölö ..	6	5 ½	5	7	—	—
6. Arabia—Maria	10	6	8	7 ½	2	30
7. Kirurgi—Diakonissalaitos .	5	8 ½	5	8 ½	—	—
8. Salmisaari—Vallila	7	7 ½	7	7 ½	—	—
10. Pasila—Nordenskiöldinkatu	1	12	1	12	—	—
12. Tilkka—Erottaja	6	6 ½	4	10	—	—
K. Käpylä—Kauppatori	7	8	6	9	2	30
M. Munkkiniemi—Erottaja	5	12	5	12	2	30
H. Haaga—Erottaja	5	12	5	12	1	60
KB. Kulosaari—Kauppatori	3	20	3	20	1	50
Yhteensä	95	—	81	—	14	—

Helmikuun 1 p:stä lähtien pidennettiin vakinaisten vaunujen ajoaikaa iltaisin 20 minuutilla, jolloin yövaunujen lukumäärää voitiin vähentää 21:stä 14 vaunuun.

Vähäisen matkustajamäärän johdosta ja menojen supistamista silmälläpitäen alkoi vakinainen liikenne sunnuntaiamuisin vasta klo 9. Klo 7—9 ylläpidettiin kuitenkin har-

vennettua liikennettä linjoilla 1, 3, 5, 6, 8, K, M, H ja KB. Tästä sunnuntailiikenteen supistamisesta niinä päivän aikoina, jolloin liikenne oli vähäisempää syntyi huomattava sähkövirran säästö siitä huolimatta, että vaunuvuoroja arkisin tungosaikoina lisättiin. Tammikuun 1 p:n ja helmikuun 1 p:n väliseltä ajalta oli sähkövirran säästö 28.2 %, helmikuun 1 p:n ja syyskuun 1 p:n väliseltä ajalta 18.0 % ja loppuvuodelta 7.5 % verrattuna normaaliin kulutukseen v. 1946.

Alla olevassa taulukossa esitetään muutamia raitiotieliikennettä koskevia tilastollisia tietoja v:ilta 1947 ja 1948:

	Laskettu vaunukilometrimäärä ¹⁾	Matkustajia		Liikennetuloja, mk		Liikennemenoja, mk		
		Kaikkiaan	Vkm kohden	Kaikkiaan	Vkm kohden	Kaikkiaan	Vkm kohden	Matkustajaa kohden
V. 1947	12 452 108	126 278 010	10.1 ₄	425 031 099	34: 13	433 491 043	34: 81	3: 43
V. 1948	11 627 767	102 630 778	8.8 ₈	671 480 550	57: 75	602 333 280	51: 80	5: 87
Erotus	— 824 341	—23,647 232	—1.3 ₁	+246 449 451	+23: 62	+168 842 237	+16: 99	+ 2: 44
%	—6.6	—18.7	—12.9	+58.0	+69.2	+38.9	+48.8	+71.1

Liikkuva kalusto. Oy. Karia ab., Karjaa, toimitti v. 1947 liikennelaitokselle 11 raitiotiomoottorivaunua, joista moottorit puuttuivat. V:n 1948 aikana kolmeen näistä vaunuista asennettiin moottorit. Kaipio oy. nimiseltä tamperelaiselta toiminimeltä hankittiin viisi perävaunua. Edelleen ostettiin kertomusvuoden aikana neljä kippilaitteella varustettua Federal kuorma-autoa sekä yksi bensiinisähkökäyttöinen kuljetettava Coles merkinen nosturi kiskojen kuljetusta ja pylväiden pystyttämistä varten.

Kiskojenpuhdistusmoottorivaunu muutettiin järjestelymoottorivaunuksi ja yksi moottorivaunu työmoottorivaunuksi. Yksi lumiaura yksinkertaista raidetta varten rakennettiin uudelleen. Moottorivaunu, joka vaurioitui käyttökelpottomaksi Porthaninkadun onnettomuudessa helmikuun 20 p:nä, romutettiin.

Kertomusvuoden päättyessä käsitti vaunusto 191 liikennekelpoista moottorivaunua, 8 moottorivaunua ilman moottoria ja 248 perävaunua.

Lisäksi kuului vaunustoon 1 kiskonhiontamoottorivaunu, 1 hitsausmoottorivaunu sekä 1 perävaunu, 3 työmoottorivaunua, 1 kiskojenpuhdistusperävaunu, 2 rata-jäähöylää, 1 erikoisjäähöylä, 30 raitiovaunujen lumiauraa, 2 Caterpillar lumiauraa, 11 asennus- ja kuorma-autoa, 1 asennuslinja-auto, 6 lumenkuljetusvaunua ja 1 kuljetettava Coles-nosturi.

Raiteet. Kertomusvuoden aikana pidennettiin Pohjolankadulla kaksoisraidetta 126 ratametria, joten rata nyt kokonaisuudessaan on kaksoisraiteinen. Lauttasaarenkadulla pidennettiin kaksoisraidetta 205 ratametria. Hämeentien oikaisun yhteydessä rakennettiin ns. Kumpulannokossa 440 m:n pituinen osa kaksiraiteista rataa. Hakaniementorin uudelleenjärjestelyn yhteydessä rakennettiin 390 m kaksiraiteista rataa. Nurmijärventien rakennustöiden yhteydessä Haagassa tehtiin ratatöitä uudella ratapenkereellä ja työt jatkuivat vielä vuoden vaihteessa. Mannerheimintien ja Nordenskiöldinkadun risteyksessä suoritettiin raiteiston uudelleenjärjestely. Edellä mainittuihin töihin käytettiin osaksi vanhoja, mutta vielä käyttökelpoisia kiskoja.

Kuluneita kiskoja vaihdettiin eri paikoissa rataverkosta yhteensä 9 150.6 m. Raiteita nostettiin ja tuettiin uudelleen 6 097.5 m:n matkalla yksinkertaista raidetta. Rata-pölkkyjä vaihdettiin 1 437 kpl ja Hakaniemestä poistettiin tarpeetonta kiskoja 260 m kaksoisraidetta.

Vuoden päättyessä oli raiteiden yhteenlaskettu pituus 82 612 m yksinkertaista raidetta sekä ratapiha- ja halliraiteiden pituus 9 954 m.

Kuluneiden vaihteiden tilalle asennettiin 18 uutta ja 5 käytettyä mutta kunnostettua vaihdetta. Uusia vaihteita asennettiin eri paikkoihin kaupunkia yhteensä 5 ja sähköllä käännettäväksi asennettiin 1 vaihde. 9 vaihdetta poistettiin. Kertomusvuoden päättyessä oli radoilla 137 vaihdetta, joista sähkövirralla käännettäviä 24. Ratapihoilla oli 102 vaihdetta. Vaihteitten kokonaismäärä oli siis 239.

¹⁾ Ks. alav. s. 303.

Katuosuuksia korjattiin 16 999 m² nupukivillä ja 9 292 m² bitumipäällystyksellä.

Kivimurskaamossa valmistettiin 1 870.6 m³ kivimurskaa.

Pylväitä pystytettiin uudistoitä varten 200, joista 125 johdinautolinjalle. Pylväistä poistettiin 13 ja 10 vikaantunutta vaihdettiin uuteen.

Ilmajohdo. Lauttasaarenkadulle asennettiin 225 m ilmajohdo, Pohjolankadulle 150 m, Hakaniemen torille 450 ja Hämeentielle Kumpulan luokse 950 m. Kuluneen ilmajohdon tilalle asennettiin uutta johdo 1 190 m. Hämeentieltä, Kumpulan luota, poistettiin 1 000 m ja Kanavasillan luota 75 m kulunutta johdo. Ilmajohdojen yhteenlaskettu pituus vuoden päättyessä oli 95 220 m.

Katuristeyksien sähkömerkinantovaloja asennettiin Erottajan kalliosuojan kohdalle, Liisankadun ja Snellmaninkadun risteykseen, Hämeentielle uuden ja vanhan tieosuuden liittymiskohtaan Hämeen tullin luokse sekä Mannerheimintien ja Kuusitien risteykseen.

Uusia kondensaattoreita radiohäiriöiden estämiseksi ei vuoden kuluessa asennettu, joten niiden lukumäärä vuoden päättyessä oli edelleen 74.

Johtovikoja sattui vuoden kuluessa 39 kertaa, joista 19 aiheutti liikennehäiriöitä, liikenteen ollessa tämän johdosta keskeytyksissä 15 minuutista 2 tuntiin kerrallaan.

Koko ilmajohdoverkosto oli vuoden kuluessa tarkastuksen alaisena, ja työt kuluneiden johdojen uusimiseksi aloitettiin. Koska kuparimuotolankaa nykyään on saatavissa, tulee koko ilmajohdo seuraavien vuosien kuluessa uusittavaksi.

Omnibuslinjat

Liikenne sisäisillä omnibuslinjoilla sekä muilla ilman vyöhykerajoja olevilla linjoilla oli seuraava:

Linja	Aika	Vuorotiheys, minuuttia
14. Eira—Töölöntori	1. 1.—25. 2.	5 ½
	26. 2.—31.12.	4 ½
15. Erottaja—Naistenklinikka	1. 1.—31.12.	6
16. Kruununuhaka—Eira	1. 1.— 3.11.	10
	4.11.—31.12.	8
17. Harjutori—Rautatientori	16.12.—31.12.	5
19. Hietaranta—Eroottaja ¹⁾	11. 7.—14. 8.	30
20. Lauttasaari—Eroottaja ²⁾	1. 1.—31.12.	18
21. Arkadianaukio—Seurasaaari ³⁾	1. 1.—31.12.	30
23. Lauttasaari—Eroottaja ⁴⁾	1. 1.—31.12.	18
24. Lauttasaari—Eroottaja ⁵⁾	1. 1.—31.12.	36
31. Kivinokka—Sörnäisten apteekki ⁶⁾	30. 5.—15. 9.	30

Seuraavasta luettelosta selviävät omnibusyhteydet niillä esikaupunkilinjoilla, joilla on vyöhykerajat:

Linja	Aika	Vuorotiheys, minuuttia
25. Kaarela—Arkadianaukio ⁷⁾	1. 1.—31.12.	60
32. Herttoniemi—Rautatientori ⁸⁾	1. 1.—31.12.	45—60
33. Marjaniemi—Rautatientori ⁹⁾	1. 1.—31.12.	65
35. Laajasalo—Rautatientori ¹⁰⁾	1. 1.—31.12.	60
36. Jollas—Rautatientori ¹¹⁾	1. 1.—31.12.	65
37. Hevossalmi—Rautatientori ⁹⁾	1. 1.—31.12.	65
41. Vartiokylä—Rautatientori ¹²⁾	1. 1.—25. 8.	65
	26. 8.—31.12.	30—35

¹⁾ Ainoastaan klo 11—21. — ²⁾ 1 ylimääräinen vaunu tungosaikana. — ³⁾ Tammikuun 1 p:stä 10 p:ään koko päivän, tammikuun 11 p:stä heinäkuun 6 p:ään ainoastaan tungosaikana ja heinäkuun 7 p:stä joulukuun 31 p:ään klo 7.15—18.45. Sitä paitsi Erottajan—Seurasaaaren linjaa liikennöitiin 1 tunnin vuorotiheyksin klo 19—23 tammikuun 10 p:n ja joulukuun 31 p:n välisenä aikana. — ⁴⁾ 2 ylimääräistä vaunua tungosaikana. — ⁵⁾ Ainoastaan tungosaikana. — ⁶⁾ Ainoastaan tungosaikana paitsi sunnuntaisin klo 8—21. — ⁷⁾ 1 ylimääräinen vaunu Pitäjänmäen—Arkadianaukion reitillä tungosaikana. — ⁸⁾ Ainoastaan tungosaikana paitsi sunnuntaisin klo 8—21.30. — ⁹⁾ Ylimääräinen vaunu tarvittaessa. — ¹⁰⁾ Ainoastaan tungosaikana. Kesällä sunnuntaisin koko päivän. — ¹¹⁾ Ainoastaan tungosaikana paitsi sunnuntaisin klo 7.35—18.55. — ¹²⁾ 3 ylimääräistä vaunua tungosaikana.

Linja	Aika	Vuorotiheys, minuuttia
51. Koskela—Rautatientori	1) 1. 1.—10. 1. 2) 11. 1.—7. 12.	15 10
52. Pirkkola—Rautatientori ³⁾	2) 8. 12.—31. 12. 1. 1.—31. 12.	8 60
53. Itä Pakila—Rautatientori ¹⁾	1. 1.—31. 12.	60
54. Länsi Pakila—Rautatientori	2) 1. 1.—12. 3.	60
63. Malmi—Rautatientori	1) 13. 3.—31. 12. 1) 1. 1.—31. 12.	30 60

Sitä paitsi oli linjalla 23 Lauttasaari—Erottaja koko vuoden lauantaisin 2 yövuoroa ja muina viikon päivinä 1 yövuoro.

Yhteisesti Suomen matkatoimiston kanssa järjestettiin kaupungin alueella 57 kiertomatkaa omnibusseilla heinäkuun 19 p:n ja elokuun 14 p:n välisenä aikana, vaunujen yhteisen kilometrimäärän ollessa 2 079 km.

Alla olevat luvut valaisevat omnibusliikennettä v. 1947 ja 1948:

	Vaunukilo- metri- määrä ⁴⁾	Matkustajia		Liikennetuloja, mk		Liikennemenoja, mk		
		Kaikkiaan	Vkm kohden	Kaikkiaan	Vkm kohden	Kaikkiaan	Vkm kohden	Matkus- tajaa kohden
V. 1947	3 559 832	19 691 523	5.53	133 285 212	37.44	153 080 206	43.—	7.77
V. 1948	4 143 032	21 965 117	5.30	221 015 698	53.35	231 445 884	55.86	10.54
Erotus	+ 583 200	+2 273 594	-0.23	+87 730 486	+15.91	+78 365 678	+12.86	+2.77
%	+16.4	+11.5	-4.2	+65.8	+42.5	+51.2	+29.9	+35.6

Omnibus- ja kuorma-autovaunusto käsitti kertomusvuoden päättyessä 122 vaunua, joista 74 suurta ja 36 keskikokoista omnibusvaunua, 1 pieni omnibusvaunu ja 11 suurta kuorma-autoiksi muutettua omnibusvaunua. Auton etuauroja oli 8, joista 2 kärki- ja 6 siipiauraa. Omnibusvaunustosta oli vuoden lopussa 94 omnibusautoa liikennekelpoisessa kunnossa ja rekisteröitynä liikenteeseen. Oy. Helsingin autokoritehdas ab., Tikkurila, muutti Volvo merkkisen omnibusvaunun tornivaunuksi, jota käytetään johdinautojen johtosennustöissä.

Johdinvaanustoon kuului 3 johdinautoa.

Johdinautojen johtoverkosto. Naistenklinikan—Eiran johdinautolinjan pituus on 4.2 km ja sen johtoverkoston käytettiin 165 mm²:n alutrolljohtoa 5 500 m sekä 80 mm²:n kuparijohtoa 11 000 m.

Linja rakennettiin kokonaan laitoksen työvoimalla käyttämällä ranskalaisten Delachaux ja Jaquemon nimisten liikkeiden sekä kotimaisten liikkeiden Oy. Strömberg ab:n ja Arabian tehtaan (posliinieristäjiä) ilmajohtomateriaalia. Itsesuunniteltu materiaali, kuten erikoiseinäkiinnikkeet, kiilaruuvit ym., valmistettiin osittain omassa konepajassa.

Pystytettyjä pylviäitä on kaikkiaan 125, joista 24 Mannesmanpylväitä, 63 konepajassa valmistettuja tai korjattuja ristikkopylväitä ja 38 Varkauden tehtaiden (A. Ahlström o:yn) valmistamia rautapylväitä.

Pylväspaikkojen merkitseminen aloitettiin heinäkuun 1 p:nä ja kaivamis- ja louhimistyöt heinäkuun puolivälissä. Samalla asennettiin seinäkiinnikkeet.

Ensimmäiset kannatinlangat asennettiin heinäkuun 22 p:nä Topeliuksenkadulle, ja elokuun 24 p:n ja 31 p:n välisenä aikana kiinnitettiin alutrolljohto Naistenklinikan—Töölöntorin linjalle. Sen jälkeen suoritettiin asennustyöt, ja syyskuun 11 p:nä suoritettiin ensimmäinen koajo tällä osalla linjaa.

Sitten rakennettiin huomattavasti vaikeampi osa Töölöntori—Runeberginkatu—Arkadiankatu Fredrikinkadulle asti. Tällä osalla ovat seuraavat raitiotie- ja johdinautojohtojen risteykset: Töölön torilla 2, Museokatu/Runeberginkatu 2, Caloniuksenkatu/Ru-

¹⁾ 1 ylimääräinen vaunu tungosaikana. — ²⁾ 2 ylimääräistä vaunua tungosaikana. — ³⁾ 3 ylimääräistä vaunua tungosaikana. — ⁴⁾ Lukuunottamatta tavarankuljetusta, jota pääasiassa suoritettiin laitoksen omiin tarpeisiin vaunukilometrimäärän ollessa v. 1947 169 845 ja v. 1948 154 501-

neberginkatu 2 ja Arkadiankatu/Fredrikinkatu 2. Näistä Delachaux-järjestelmän mukaisista risteyksistä ei ainoakaan ole suorakulmainen. Tälle linjan osalle asennettiin kuparijohto lokakuun 31 p:n ja marraskuun 12 p:n välisenä aikana ja marraskuun 23 p:nä suoritettiin koeajo.

Linjan viimeisellä osalla Arkadiankadun ja Eiran välillä on vaikeahkoja kaarteita ainoastaan Viiskulmassa ja Eirassa olevassa päätesilmukassa, mutta kahdeksan suorakulmaista risteystä, joista 4 Jacquemond'in rakennetta Eerikinkadulla, ja 4 Delachaux'n rakennetta Bulevardin kulmauksessa. Sitä paitsi on kaksi teräväkulmaista risteystä (Jacquemond) Ison Roobertinkadun kulmauksessa ja kaksi samanlaista (Jacquemond) Eiran kääntösilmukassa. Päätesilmukka on 120 mm² kuparimuotolankaa.

Johtoverkoston asennus viivästyi pääasiallisesti tarvike-toimitusten myöhästymisen johdosta.

Pakettien kuljetus ja sahan toiminta

Pakettien kuljetus esikaupunkeihin. Vuoden kuluessa lähetettiin laitoksen pakettitoimitusten kautta yhteensä 8 647 lähetystä.

Sahan toiminta. Askolassa sijaitsevalta laitoksen sahalta toimitettiin vuoden kuluessa yhteensä 171 Std. sahattua puutavaraa.

Laivaliikenne

Laitoksen höyryalus J. L. Runeberg oli purjehduskautena liikenteessä Korkeasaaren—Pohjoissataman reitillä ja kuljetti yhteensä 510 603 matkustajaa, joista 105 036 oli 4—12-vuotiaita lapsia.

Rakennukset

Töölön konepajassa ja halleissa suoritettiin kertomusvuoden aikana uudistus- ja korjaustöitä. Konepajan lämpöjohto uusittiin osittain ja sähkövirta muutettiin vaihtovirraksi. Konepajan valaistus muutettiin osittain. Johdinvaunuhallin (hallin n:o III) lattia vahvistettiin ja suurennettiin. Huolto-osastoa varten rakennettiin halleihin pesuhuone, pukeutumishuone ja puusepän työhuone. Keskimmäisen hallin kellarissa oleva viemärikaivo suurennettiin ja varustettiin sähköpumpulla sekä yhdistettiin suoraan kaupungin viemäriverkostoon. Ruskeasuon halleihin rakennettiin romuvarasto.

Syyskuun 1 p:nä aloitettiin Vallilan omnibusosaston pihalle vanhan raitiovaunuhallin viereen suunnitellun 4-kerroksisen lisärakennuksen rakentaminen. Uudisrakennus tulee käsittämään pajan ja peltisepän työpajan, lämpökeskuksen ym. Rakennuksen odotetaan valmistuvan kesällä 1949.

Myös Vallilan konepajassa ja halleissa suoritettiin uudistus- ja korjaustöitä. Halleissa uusittiin lämpöjohto osittain. Omnibusosaston akkumulaattorihuonetta laajennettiin.

Talin halli muutettiin puutavaravarastoksi. Munkkiniemen ja Pasilan kojuissa suoritettiin pienehköjä korjaustöitä.

Korjauspajat

V:n 1948 aikana voitiin raitiovaunut ottaa täyskorjaukseen normaalikäyttökilometrien jälkeen. Useat yli-ikäiset vaunut otettiin täystarkastuksen lisäksi jopa 5 kertaa puolitar- kastukseen. Varsinaisten tarkastus- ja korjaustöiden lisäksi jatkettiin mm. vaunujen uudestirakentamista yhdensuuntaista liikennettä varten, asennettiin kiinteitä rahastajan paikkoja ja siirrettiin käynti-panovastukset useassa vaunussa katolle sekä asennettiin vaunuihin kaapeleita.

Töölössä oli hallitilan puute edelleen tuntuva. Vuorovaunujen lukumäärä oli lisäänty- nyt ja halliraide n:o 18 oli luovutettu johdinautoille, minkä takia vuorovaunuja oli sijoitettava yöksi hallipihalle.

Ruotsista ostettujen kolmen käytetyn johdinauton ovet muutettiin oikeanpuoleista liikennettä varten ja täystarkastus suoritettiin.

Höyryalus J. L. Runeberg nostettiin syksyllä Hietalahden telakalle ja tavallisten vuosi- korjausten lisäksi uusittiin aurinkokansi ja suoritettiin viranomaisten määräämät runko- ja konekorjaustyöt.

Ajomaksut ja lippujen myynti

Ajomaksut. Kertomusvuoden aikana olivat eri liikennelinjoilla seuraavat lippujen hinnat voimassa:

Raitiotieliput ilman siirto-oikeutta; yöliikenteessä kaksinkertainen maksu:

Tammikuun 1 p:stä toukokuun 1 p:ään	mk	Toukokuun 2 p:stä marraskuun 30 p:ään	mk	Joulukuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään	mk
1 matkan lippu	10	1 matkan lippu	10	1 matkan lippu	10
3 » »	20	7 » »	50	6 » »	50
10 » »	50	14 » »	100	12 » »	100
20 » »	100				

Pasilan linjan raitiotieliput siirto-oikeuksin linjalle 3:

Tammikuun 1 p:stä toukokuun 1 p:ään	mk	Toukokuun 2 p:stä marraskuun 30 p:ään	mk	Joulukuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään	mk
1 matkan lippu	10	1 matkan lippu	10	1 matkan lippu	10
3 » lippuvihko	20	7 » lippuvihko	50	6 » lippuvihko	50
10 » »	50				

Omnibusliput ilman siirto-oikeutta ilman vyöhykerajoja olevilla linjoilla; Lauttasaa-
ren linjan yöliikenteessä kaksinkertainen maksu:

Tammikuun 1 p:stä marraskuun 30 p:ään	mk	Joulukuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään	mk
11 matkan lippu	10	1 matkan lippu	15
6 » »	50	4 » »	50
2 » »	100	11 » »	100

Omnibusliput ilman siirto-oikeutta linjoilla, joilla oli vyöhykerajat; yöliikenteessä kaksinkertainen maksu:

Keskuksesta	Tammikuun 1 p:stä marraskuun 30 p:ään	mk	Joulukuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään	mk
Kaarelaan, Lentokentälle, Mellunkylään	1 matkan lippu	24	1 matkan lippu	30
	6 » »	100	5 » »	120
Konalaan, Pakilaan, Malmin hautaus- maalle, Vartiokylään, Marjaniemeen, Jollakseen ja Hevossalmeen	1 matkan lippu	20	1 matkan lippu	25
	7 » »	100	5 » »	100
Pitäjänmäelle, Pirkkolaan, Oulunky- lään, Viikiin, Kasapellolle ja Laaja- salon Uppbyhyn	1 matkan lippu	16	1 matkan lippu	20
	8 » »	100	6 » »	100
Haagaan, Käpylään, Koskelaan, Van- haankaupunkiin ja Herttoniemeen ...	1 matkan lippu	12	1 matkan lippu	15
	9 » »	100	7 » »	100
Ruskeasuolle, Vallilaan, Toukolaan ja Kulosaareen	1 matkan lippu	10	1 matkan lippu	15
			7 » »	100

Koululais-, invalidi- ja sokeainliput ilman siirto-oikeutta:

Tammikuun 1 p:stä toukokuun 1 p:ään	mk	Toukokuun 2 p:stä marraskuun 30 p:ään	mk	Joulukuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään	mk
6 matkan lippu	20	14 matkan lippu	50	12 matkan lippu	50

Matkojen suurin sallittu lukumäärä kuukaudessa oli koululaisille 72 tammikuun 1 p:n ja toukokuun 1 p:n välisenä aikana, 70 toukokuun 2 p:n ja marraskuun 30 p:n välisenä aikana sekä taas 72 joulukuussa. Invalidit ja sokeat olivat oikeutetut vastaavasti 108, 112 ja 108 matkaan.

Kuukausilippuja myytiin tammi—huhtikuun aikana seuraaviin hintoihin: 670 mk:n lippuja omnibuslinjoille 20, 23 ja 24 Lauttasaari—Erottaja, 860 mk:n lippuja linjalle 51 Koskela—Rautatientori, 900 mk:n lippuja linjalle 52 Pirkkola—Rautatientori ja 1 000 mk:n lippuja linjoille 25 Kaarela—Arkadianaukio, 33 Marjaniemi—Rautatientori, 41 Vartiokylä—Rautatientori, 36 Jollas—Rautatientori, 37 Hevossalmi—Rautatientori, 53 Itä Pakila—Rautatientori ja 54 Länsi Pakila—Rautatientori. Touko—marraskuun aikana oli Lauttasaaren—Erottajan linjojen n:o 20, 23 ja 24 kuukausilippujen hinta 720 mk. Muille linjoille ei myyty kuukausilippuja toukokuun 1 p:n jälkeen.

Henkilökohtaisia vuosilippuja saivat kaupungin laitokset lunastaa 3 500 mk:lla. Postilaitokselle myytiin puolivuosislippuja 3 500 mk:lla, valtion laitoksille ja muille järjestöille 5 000 mk:lla sekä yksityisille henkilöille 10 000 mk:lla. Sitä paitsi sai poliisilaitos lunastaa puolivuosislippuja 1 750 mk:lla.

Laivalinjalla Korkeasaari—Pohjoissatama maksoivat aikuiset 15 mk yksinkertaisesta ja 30 mk edestakaisesta matkasta, 4—12-vuotiaat lapset vastaavasti 5 mk ja 10 mk. Korkeasaaren, Palosaaren ja Hylkysaaren asukkaat maksoivat yksinkertaisesta matkasta aikuiset 5 mk ja lapset 2: 50 mk. Retkeilyryhmään osallistuvat lapset ja invalidit maksoivat edestakaisesta matkasta 5 mk.

Kuukausi-, vuosi-, koululais- ja invalidilippujen myynti. Kuukausilippuja myytiin vuoden kuluessa yhteensä 1 511 seuraaville linjoille: Lauttasaari 1 340, Kaarela 8, Marjaniemi ja Vartiokylä 29, Hevossalmi ja Jollas 7, Koskela 96, Pirkkola 6, Itä Pakila 3 ja Länsi Pakila 22. Vuosislippuja myytiin 904, puolivuosislippuja ensimmäisellä vuosipuoliskolla 683 ja jälkimmäisellä vuosipuoliskolla 665.

Koululaislippujen ostoon oikeuttavia kortteja annettiin kevätlukukaudella 12 750 ja syyslukukaudella 11 961 oppilaalle sekä invalidilippujen ostoon oikeuttavia kortteja vuoden kuluessa 6 129.

Menot ja tulot

Liikennelaitoksen menot nousivat kertomusvuonna yhteensä 1 004 393 080 mk:aan jakaantuen seuraaviin eriin:

Yhteiset menot:

Hallinto	7 512 659	
Kassa- ja tilivirasto	15 668 469	
Yhteiset sekalaismenot:		
Vuokrat	1 526 890	
Vakuutusmaksut	5 001 379	
Työkalujen ja kaluston hankinta	3 368 984	
Eläkkeet	36 745 786	
Työntekijäin ja viranhaltijain erinäiset edut ...	22 972 701	
Virkapuvut, liput ym.	15 259 244	84 874 984
Lautakunnan käyttövarat	2 052 869	110 108 981
Raitiotieliikennekustannukset:		
Palkkaus ym.	286 596 061	
Sairasapu	23 774 127	
Sähkövoima	41 534 222	
Raitiovaunuston kunnossapito	145 813 393	
Ratojen ja ilmajohtojen kunnossapito	84 684 432	
Käyttörakennusten kunnossapito	19 931 045	602 333 280
Omnibusliikennekustannukset:		
Palkkaus ym.	85 222 115	
Sairasapu	5 897 600	
Vaunusto, renkaat	13 169 680	
» kunnossapito	83 660 113	
Polttoaine, öljy, pilke.....	22 654 240	
Käyttörakennusten kunnossapito	9 338 022	
Autoverot ja -vakuutukset.....	11 504 114	231 445 884

Laivaliikennemenot		3 572 812
Pilketehtaan menot		3 512 085
Asuntokiinteistöjen menot		3 837 781
Korot ja kuoletukset:		
Korot	34 582 257	
Kuoletukset	15 000 000	49 582 257
		<u>Yhteensä mk 1 004 393 080</u>

Raitiotieliikenteen laskettu vaunukilometrimäärä oli yhteensä 11 627 767 ja omnibusliikenteen 4 143 032, yhteensä 15 770 799. Jos yhteiset menot 147 805 673 mk, korot sekä käyttörakennusten ja kaluston poistot mukaanluettuina, jaetaan suhteessa vaunukilometrimäärään, tulee raitiotieliikenteen osalle 108 976 719 mk ja omnibusliikenteen ¹⁾ osalle 38 828 954 mk. Raitiotieliikenteen kokonaismenot, poistot mukaanluettuina, nousivat 720 725 567 mk:aan ja omnibusliikenteen 271 482 004 mk:aan.

Menoerät vaunukilometriä kohden olivat seuraavat:

	Raitiotieliikenne mk/vkm	Omnibusliikenne mk/vkm		
Käyttörakennusten kunnossapito	1.714	2.254		
Käyttövoima	3.572	—		
Polttoaine, öljy	—	5.468		
Liikenne, palkat	24.647	20.570		
Sairasapu	2.045	1.423		
Radat ja ilmajohtot	7.283	—		
Renkaat	—	3.179		
Vaunusto	12.540	20.193		
Autoverot ja vakuutukset	—	2.777		
Vaunuston, ilmajohtojen ja ratojen poistot.	<u>0.810</u>	<u>52.611</u>	<u>0.291</u>	<u>56.155</u>
Yhteiset menot.....		9.372		9.372
	<u>Yhteensä mk</u>	<u>61.983</u>		<u>65.527</u>

Liikennelaitoksen tulot nousivat yhteensä 913 671 210 mk:aan jakaantuen seuraaviin eriin:

Liikennetulot:			
Raitiotieliikenteestä	671 480 550		
Omnibusliikenteestä	221 015 698		
Laivaliikenteestä	<u>6 523 216</u>	899 019 464	
Pilketehtaan tulot		3 735 036	
Asuntokiinteistötulot		2 584 453	
Sekalaiset tulot		<u>8 332 257</u>	913 671 210
Tilivuoden tappio			<u>90 721 870</u>
		<u>Yhteensä mk 1 004 393 080</u>	

Omaisuuksien tilin tilin loppuun 31 p:nä 1948

Vastaavaa:

Rahaa, osakkeet, saatavat:

Kassat:			
Pääkassa	2 166 188		
Sivukassat	<u>22 500</u>	2 188 688	
Puhelinosaakkeet		443 220	
Tili- ym. saatavat		<u>170 575 501</u>	173 207 409
Nostamattomat määrärahat			364 592 273
Tarveaineet ja valmisteet			146 439 751
Uudishankinnat			<u>300 000</u>

¹⁾ Ks. alav. 13 s. 5.

Laitoksen pääoma-arvo:

Liikennekiinteistöt	51 301 531	
Asuntokiinteistöt	41 624 634	
Rataverkko	11 846 523	
Raitiovaunusto	83 867 171	
Omnibusvaunusto	36 446 191	
s/s J. L. Runeberg	5 850 000	
Kalusto	23 828 721	254 764 771
Tilivuoden tappio		90 721 870
		<u>Yhteensä mk 1 030 026 074</u>

Vastattavaa:

Tili- ym. velat.....	61 975 718
Siirtyvät määrärahat	364 592 273
Konttokuranttivelka rahatoimistolle	348 693 312
Pääomavelka kaupungille	254 764 771
	<u>Yhteensä mk 1 030 026 074</u>

Liikennelaitoksen pääoma-arvon muutokset v. 1948

	Arvo 1. 1. 1948, mk	Arvonlisäys uudishankinto- jen kautta, mk	Arvon korotus, mk	Myyty omaisuus, mk	Kuoletukset, mk	Arvo 31. 12. 1948, mk
Liikennekiinteist.	16 844 340	706 841	36 142 840	—	2 392 490	51 301 531
Asuntokiinteistöt	16 704 665	—	25 732 800	—	812 831	41 624 634
Radat	9 947 600	1 529 003	—	—	230 280	11 246 323
Ilmajohdot ja kaapelit	320 200	280 000	—	—	—	600 200
Raitiovaunusto .	2 680 189	90 372 270	—	—	9 185 288	83 867 171
Omnibusvaunusto	26 893 125	24 339 412	417 820	13 997 000	1 207 166	36 446 191
Alukset	1 900 000	—	4 400 000	—	450 000	5 850 000
Kalusto	1 638 582	20 756 140	2 185 944	30 000	721 945	23 828 721
Yhteensä	76 928 701	137 983 666	68 879 404	14 027 000	15 000 000	254 764 771